

We leven in een markt-economie. De markt doet zijn zeer nuttige werk en de overheid doet het maatschappelijk belangrijke waarin de markt niet voorziet en reageert waar de markt de samenleving dreigt te schaden. Daar is niets mis mee. Integendeel, waar de staat alles regelt, loopt veel mis. Maar als de overheid in een markteconomie daaraan een vrijbrief ontleent om zich uit tal van maatschappelijk noodzakelijke activiteiten terug te trekken om die eveneens aan de markt over te laten, kan er óók iets mis gaan. Want de markt kan ook zaken *niet* aan.

In de laatste tien jaar is het marktdenken bij de overheid hoogtij gaan vieren, 'Marktgericht denken', 'marktwerking', het zijn gevleugelde uitdrukkingen geworden. Waarbij men zich niet altijd aan de indruk kan onttrekken dat méér overlaten aan de markt ook een uitstekend middel lijkt om taken af te stoten en bezuinigingen door te voeren. Echt zorgelijk wordt het als het daarbij gaat om zaken van groot algemeen belang, zoals infrastructuur, wetenschap, onderwijs, cultuur, natuur

Doorgeschoten marktdenken

en milieu. Die meer aan de markt overlaten? Alleen als daarbij duurzaamheid en toereikend niveau gewaarborgd zijn. Als dat niet het geval is, heeft de overheid haar verantwoordelijkheid te nemen. Dat heeft niets te maken met een miskennis van de grote betekenis van de marktwerking.

Ook in het bosbeleid en het bosbouwkundig onderzoek heeft het marktdenken toegeslagen. Toen directeur-generaal De Leeuw van LNV vorig jaar mei op Schovenhorst over financiering van het bos sprak, zij hij onder meer: "Betaling van het beheer van de groene infrastructuur vindt via het marktmechanisme niet of onvoldoende plaats. Het zijn vaak anderen dan de beheerder die profiteren van die infrastructuur." Die gebruikers zouden mee moeten betalen, aldus de D.G.. Houtverwerkers betalen al, dus het gaat hem om anderen: recreanten en natuurliefhebbers, bewoners van bosrijke streken, om nóg moeilijker grijpbare groepen maar niet te noemen. Maar wie is bereid te betalen voor wat hij gratis kan krijgen? En het gros van de gebruikers van bos betaalt toch al mee? Ik neem tenminste aan dat zij keurig hun belastingen betalen waaruit ook aanleg en beheer van bossen en natuurterreinen van de overheid worden betaald evenals de subsidies aan andere eigenaren van groene infrastructuur. Zoals dat overigens ook geldt voor wandel- en fietspaden, parken en stranden. Of moeten gebruikers ook daarvoor gaan betalen? Nee, hier werkt de markt niet. Hier is een actief overheidsbeleid nodig. Doorgeschoten marktdenken kan echter *inactiveren!*

En dan het bosbouwkundig on-

derzoek, de laatste jaren steeds verder ingeschrompeld. In het Wageningse Universiteitsblad van 15 januari '98 las ik het volgende: "Het IBN wil een flexibele marktgerichte organisatie zijn, maar de daarvoor nodige expertise, vaardigheden en cultuur zijn onvoldoende aanwezig.... Het meer maatschappelijk georiënteerde IBN-DLO, zo meent de directeur, heeft een andere houding nodig, gericht op het bijdragen aan het maatschappelijk debat over de natuur en de daaruit voortvloeiende marktfragen." Einde citaat. Maar wat zijn die marktfragen en over wat voor soort markt heeft men het? De markt van vandaag, die morgen anders kan zijn en dan weer andere deskundigen vraagt? De markt van de toekomst en hoe ziet die er dan uit? Een grondige analyse gemaakt van wat de samenleving nodig heeft? Juist op de langere termijn?

In een interview met de Volkskrant (24-1-1998) zei Arie van der Hek, oud-Kamerlid en nu voorzitter van het bestuur van Universiteit Twente: "...*niet die malle spelletjes met de vrije markt. Tijdens de tijden van Thorbecke was er een buitengewoon helder onderscheid tussen de domeinen van markt en overheid, en dat wérkte ook in de praktijk. Ik zie niet in waarom dat nu anders moet liggen. Maar wellicht heeft het iets te maken met het feit dat het geloof in de markt...slechts een alibi is voor het ontlasten van de rijksbegroting....Maar de slinger slaat wel een keer terug. Pats, tegen het hoofd van de minister. Dan komt het heldere inzicht wel weer terug*".

Een troostrijke gedachte!